

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Тетяни Володимирівни ПОТАПЧУК про дисертацію
ЧЖАН Ч'єн на тему «**Формування художньо-естетичних потреб
здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва**», подану на
здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні,
педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Стратегія розвитку сучасної освіти пов'язана з інноваційними перетвореннями щодо її змісту, ґрунтованому на вирішенні завдань якісної професійної підготовки здобувачів вищої освіти, потребує вдосконалення мистецько-духовно-естетичних шляхів її реалізації. Тобто, досягнення внутрішньої єдності освіти має відбуватися через осягнення духовних важелів мистецтва, зокрема, хореографічного.

Саме хореографічне мистецтво здатне задовольнити прагнення особистості до естетичного зростання, поєднати її внутрішній і зовнішній світ, активізувати творчу уяву. Хореографія не лише формує естетичний смак, але й допомагає у формуванні психологічної зрілості, впевненої поведінки, сприяє формуванню гармонійної особистості, розвиває творчість, координацію рухів, образне мислення, морально-естетичні якості й художньо-естетичні потреби у здобувачів вищої освіти.

Дисертація виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень Волинського національного університету імені Лесі Українки «Соціальна взаємодія та соціальне партнерство в системі інститутів соціальної сфери» (ДР № 0119U000672). Тема роботи затверджена на засіданні вченої ради Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 1 від 27.01.2022 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. У роботі визначено такі методологічні підходи до формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва: системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, аксіологічний. Визначені методологічні підходи уможливають відбір найбільш вагомих

педагогічних принципів, ефективних умов та методів формування художньо-естетичного світосприйняття, художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти в їх фаховій проєкції.

Виявлено і схарактеризовано педагогічний супровід формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва. Визначено компоненти формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва: чуттєво-емоційний, когнітивно-пізнавальний, дієво-творчий.

Результати формувального етапу педагогічного експерименту доводять доцільність й ефективність педагогічних умов формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва.

Нові факти, що одержано здобувачем.

У дисертації *вперше* Обґрунтовано й визначено педагогічні умови формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва (наповнення освітнього середовища закладу вищої освіти художньо-естетичним змістом, що активізує у здобувачів мотивацію самоактуалізації; інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, художньо-естетичного та хореографічно-мистецького спрямування, націлених на формування компонентів художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти; активізація творчого потенціалу здобувачів вищої освіти через застосування ресурсу інноваційності, творчої ініціативи та самостійності) та експериментально перевірено їх ефективність

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Матеріали дослідження можуть бути використані під час розроблення (вдосконалення) освітньо-професійних програм підготовки здобувачів першого та другого (освітньо-професійного) рівнів вищої освіти зі спеціальності 024 Хореографія, галузі знань 02 Культура і мистецтво, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, при визначенні траєкторії індивідуального художньо-естетичного розвитку,

впровадження конструктивних ідей щодо забезпечення художньо-естетичної вихованості здобувачів вищої освіти.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Висновки, які були сформульовані дисертанткою до розділів та загальні висновки є обґрунтованими й достовірними. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на науково-практичних конференціях і методологічних семінарах різного рівня.

На основі результатів аналізу змісту дисертації, отриманих висновків, можна констатувати, що мета в ході виконання наукової роботи досягнута, методологія дослідження виписана чітко й правильно, не викликає сумнівів представлений категоріальний апарат дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Аналіз дисертації засвідчує продуманість і вмотивоване представлення дослідницького апарату, глибоке опрацювання здобувачкою понятійного поля дослідження. Цілком виправданою є структура дисертації, що засвідчує виважений підхід авторки до порушеної проблеми, обраний ракурс якої на тлі цивілізаційних і соціально-економічних змін у світі, модернізації системи вищої освіти надає роботі вагомості, інноваційності та експериментальної пошуковості, що видається нам особливо науково значущим.

Робота складається з анотацій двома мовами, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (181 найменування, із них 24 іноземною мовою), 8 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 259 сторінок, зокрема 160 сторінок основного тексту. Дисертація містить 13 таблиць та 10 рисунків.

У **вступі** переконливо доведено актуальність теми дослідження, розкрито ступень її розробки, чітко визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; представлено джерельну базу, наведено відомості про апробацію результатів, структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** «Теоретичні засади формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва» – на основі аналізу й узагальнення наукових розвідок авторкою досліджено стан опрацювання проблеми формування художньо-естетичних

потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва у науковому дискурсі, проаналізовано методологічні підходи до формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва, схарактеризовано хореографічне мистецтво як засіб формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти та мистецькі практики професійної підготовки хореографів у системі вищої освіти в площині закордонного і українського досвіду.

Дисертанткою з'ясовано, що стратегія розвитку сучасної освіти пов'язана із внесенням інноваційних перетворень до її змісту і ґрунтується на вирішенні завдань щодо якісної професійної підготовки здобувачів вищої освіти, що потребує вдосконалення мистецько-технологічних та методологічних шляхів її реалізації. Тобто, досягнення внутрішньої єдності освіти має відбуватися за рахунок осягнення духовних важелів мистецтва, зокрема, хореографічного.

Авторкою узагальнено, що саме хореографічне мистецтво здатне задовольнити прагнення особистості до естетичного розвитку, гармонійнооб'єднати її внутрішній і зовнішній світ, а також стимулювати творчу уяву. Хореографія відіграє ключову роль у формуванні естетичного смаку, сприяє психологічному дозріванню, впевненості в поведінці, розвитку гармонійної особистості; активізує творчий потенціал, покращує координацію рухів, розвиває образне мислення, морально-естетичні якості та художньо-естетичні потреби здобувачів освіти, що підкреслює значення аналізу мистецьких практик професійної підготовки хореографів у системі вищої освіти, враховуючи досвід яквітчизняний, так і закордонний.

У другому розділі «Організаційно-методичні основи формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва» – виявлено і схарактеризовано педагогічний супровід формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва; визначено компоненти, критерії та рівні сформованості художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва; теоретично обґрунтовано педагогічні умови

формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва.

Дисертанткою проаналізовано силабуси освітніх компонентів, які наявні в усіх проаналізованих ОПП («Історія хореографічного мистецтва», «Теорія і методика викладання танцю (класичного, народно-сценічного, сучасного, бального)») показав, що вони мають значний змістовий потенціал для ознайомлення студентів із хореографією як феноменом мистецтва, морфологією, лексикою та композиційними принципами танцю, засвоєння їх виконавських екзерсисів, використання виховного педагогічного потенціалу у роботі з дітьми.

Авторкою виокремлено такі компоненти формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва: чуттєво-емоційний, когнітивно-пізнавальний, дієво-творчий.

Як зазначає дисертантка, для ефективного формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва у процесі фахової підготовки необхідно забезпечити реалізацію таких педагогічних умов: наповнення освітнього середовища закладу вищої освіти художньо-естетичним змістом, що активізує у здобувачів вищої освіти мотивацію самоактуалізації; інтеграція дисциплін психолого-педагогічного, художньо-естетичного та хореографічно-мистецького спрямування, націлених на формування компонентів художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти; активізація творчого потенціалу здобувачів вищої освіти через застосування ресурсу інноваційності, творчої ініціативи та самостійності.

У третьому розділі дисертації «Дослідницько-експериментальна робота з формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва» – виявлено реальний стан сформованості художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва у процесі фахової підготовки, експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва на

формувальному етапі експерименту, узагальнено результати дослідницько-експериментальної роботи.

Схвальним, на нашу думку, є проведена дослідницько-експериментальна робота на базі Волинського національного університету імені Лесі Українки (ВНУ), Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (ВДПУ), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (ЧНУ) як ЗВО, що здійснюють підготовку бакалаврів у галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 024 Хореографія.

Слід зазначити, що до експерименту авторкою залучено 163 здобувачі вищої освіти, з яких були сформовані контрольна (КГ – 81 особа) та експериментальна (ЕГ – 82 особи) групи. Під час дослідження було використано комплекс розроблених і адаптованих діагностичних методик оцінювання рівня сформованості художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва на основі виокремлених критеріїв (емпатійно-спонукального, інформативно-змістового, креативно-рефлексивного) та їх показників.

За результатами формувального етапу педагогічного експерименту підсумовано, що рівень сформованості художньо-естетичних потреб засобами хореографічного мистецтва після формувального етапу педагогічного експерименту респондентів контрольних і експериментальних груп відрізняється суттєво, що свідчить про ефективність запровадження педагогічних умов формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва у процесі фахової підготовки і дають підстави стверджувати, що мета дослідження досягнута, визначені завдання виконані.

Слід звернути увагу на реалізацію третьої педагогічної умови – *активізація творчого потенціалу здобувачів вищої освіти через застосування ресурсу творчої ініціативи та самостійності, забезпечення свободи самовизначення*, де дисертанткою використано можливості технологій творчого самодослідження та самовираження, тренінгів творчого самовираження,

рефлексивного щоденника. Вибір такого інструментарію впровадження третьої педагогічної умови детермінований авторським баченням функційних потенцій хореографічного мистецтва як транслятора художньо-естетичних творчих виявів здобувачів вищої освіти, що «спонукає до самостійного осмислення дійсності, самопізнання індивідуальності, перетворення знань у потенціал мислення і саморозвитку»

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертація ЧЖАН Ч'єн на тему «Формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва» подану на здобуття ступеня доктора філософії відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях.

Результати дослідження оприлюднено в 10 публікаціях: 4 статті у фахових виданнях України у галузі педагогіки (усі видання входять до міжнародних наукометричних баз даних), 1 – в іноземному періодичному виданні; 4 праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 1 – додатково відображає наукові результати дисертації.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертантки не виявлено.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Структура дисертації відповідає алгоритму проведеного авторкою дослідження. Зміст дисертаційної роботи викладено українською мовою в логічній послідовності та доступно для сприйняття, адекватно використано наукові терміни.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Разом із позитивними моментами, вдалим знахідками, значущими висновками варто висловити деякі побажання та зауваження, а саме:

1. У вступі дисертації наведено суперечності, що підтверджують актуальність і доцільність формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва. Варто було б більше уваги у

роботі приділити першій суперечності: попит сучасного суспільства у педагогах-хореографах високого рівня професіоналізму, зі сформованими індивідуальними здібностями, інтересами й художньо-естетичними потребами та недостатньо реалізованим потенціалом хореографічного мистецтва у виконанні цього завдання в умовах закладу вищої освіти

2. На наш погляд, деякі позиції наукової новизни доцільно було б уточнити, яким чином *набули подальшого розвитку* теоретико-методичні й технологічні аспекти формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва на засадах цілісного і гармонійного художньо-естетичного розвитку особистості майбутнього фахівця.

3. У ході наукового пошуку здобувачка неодноразово зверталася до зарубіжної літератури, частину з яких представлено у списку використаних джерел. Ураховуючи це, необхідно було б більше уваги приділити порівняльному аналізу закордонного досвіду.

4. Авторкою розроблено й використано в дослідженні педагогічні умови формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва. Доцільно було б у додатках дисертації ширше представити матеріали експериментального дослідження.

5. Практичне значення виконаного дослідження значно посилилось би, якщо б здобувачка розробила методичні матеріали для підготовки здобувачів першого та другого (освітньо-професійного) рівнів вищої освіти зі спеціальності 024 Хореографія, галузі знань 02 Культура і мистецтво, третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та суттєво не впливають на якість виконання дисертаційного дослідження.

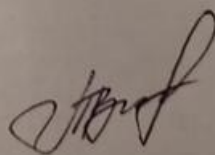
Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація ЧЖАН Ч'єн на тему «Формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва» є самостійним і завершеним дослідженням, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною

темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Робота містить нові результати проведених досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок в науку та достатньо повно оприлюднені в наукових працях здобувачки.

Уважаємо, що представлена дисертаційна робота «Формування художньо-естетичних потреб здобувачів вищої освіти засобами хореографічного мистецтва» відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її авторка – ЧЖАН Ч'єн – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Тетяна ПОТАПЧУК

